

AUTISMI RAVI VÕIMALUSED EESTIS. KOKKUVÕTTED.

Anu Susi 2010

Autism on :

Psühholoogilise arengu häire, mis väljendub sotsiaalse ebakompetentsusena ja kalduvusena eraklikkusele, tegevuste pideva kordamisena, ühekülgsete ja sageli arengut vähe toetavate huvialadega tegelemisena. Autismiga kaasneb tihti vaimne alaareng, epilepsia, agressiivne käitumine kas enese või teiste suhtes, sensoorne ülitundlikkus, unehäired, hirmud.

Autismi on järjest rohkem

- Michael McDonald ja John Paul analüüsisid autismi ja autismispektri häirete esinemissageduse kohta tehtud ülemaailmseid pikaajalisi uuringuid (peamiselt 3 suurt uuringut – Jaapanis, Taanis ja Californias). Leidsid, et Taanis ja Californias oli autismi esinemise kumulatiivne tõus 1987,5 a.; Jaapanis on autismispektri häirete sagedus pideval ühtlaselt tõusnud.

... järg

- Teadlased tegid järelduse – uurijate tähelepanu keskpunktis peaks edaspidiselt olema nende tegurite väljaselgitamine mis just sellisel aastal põhjustasid kumulatiivse autismispektri häirete tõusu.

“Timing of increased autistic disorder cumulative incidence,” Michael E.McDonald and John F. Paul, Environmental Science & Technology, Vol.44, No 6, 2010

Autismi ravi sõltub sellest:

- Mida me teame autismi tekkepõhjustest
- Missugused ravimeetodid on meie käsutuses
- Kas need ravimeetodid on kättesaadavad
- Kuidas laabub abivajaja ja spetsialistide omavaheline koostöö
- Kes võtab vastutuse

Miks autism tekib?

- Pole kindlaid tõenduspõhiseid seisukohti autismi põhjuste kohta
- On olemas palju teooriaid, millest lähtuvalt on autismi põhjusi püütud leida

Mõned näited autsimi põhjuste uuringutest

- Suayash Awate kaastöölisega uuris 90 autismiga ja 70 autismita meessoost isiku aju 3-D tehnikaga. Uuritavad jagati laste, noorukite ja täiskasvanute gruppi. Autismiga laste grupis leiti kõigil normist vähem ajukoore erinevate piirkondade-vahelisi ühendusi; noorukite grupis oli neid ühendusi rohkem, kui laste grupis, kuigi normist vähem; täiskasvanute puhul ei olnud normist olulist erinevust.

... järg

- Uurijad järeldasid : autismi teke on seostatav aju erinevate piirkondade normist väiksema hulga ühendustega.

“3-D cerebral cortical morphometry in autism: Increased folging in children and adolescents in frontal, parietal and temporal lobes.”Suyash P. Awate et al,Medical Image Computing and Computer Assisted Intervention.Vol.11.Part1,2008

... järg

- Daniel Campbell koos kolleegidega uurisid 214-st perekonnast pärit 918 autismiga inimese ühte geenivarianti. Nad leidsid, et 118-s peres, kus lapsel esines nii autism kui ka mao-sooletrakti vaevused oli mõlema tekitajaks üks kindel geenivariant.

“Distinct genetic risk based on association of MET in families with co-occurring autism and gastrointestinal condition”, Daniel B.Campbell et al, Pediatrics, Vol.123, No.3, March 2009

... järg

- Mieszko Olzak kaastöolistega uurisid timerosaali (vaktsiinides sisalduv elavhõbedaühend) toimet rottidele ja leidsid, et timerosaal aktiveerib rottide opioidsüsteemi põhjustades valulävi tõusu.

“Neonatal administration of a vaccine preservative, thimerosal, produces lasting impairment of nociception and apparent activation of opioid system in rats”,
M.Olczak et al, Brain Research, September 9, 2009

... järg

- Laura Hewitson kolleegidega uurisid timerosaali sisaldava B hepatiidivastase vaktsiini toimet 13-l meessoost reesusahvil ja leidsid, et timerosaal võib mängida rolli autismi ja teiste arenguhäirete tekkes.

“Delayed acquisition of neonatal reflexes in newborn primates receiving a thimerosal-containing Hepatitis B vaccine: Influence of gestational age and birth weight”,
NeuroToxicology, September 30, 2009

... järg

- Arthur Krigsman kaastöolistega uurisid 143 autismiga ja pidevate mao-sooletrakti kaebustega isiku (12 k. – 36 a.) peen- ja jämesoolt ning leidsid 76% uuritutest lümfonodulaarse hüperplaasia ning 74%-l kaasnes põletik. Muutuste põhjusteks arvati olevat kas autoimmuunhaiguse, kroonilise põletiku, toidutundlikkuse või ka allergia olemasolu.

“Clinical presentation and histologic findings at ileocolonoscopy in children with autistic spectrum disorder and chronic gastrointestinal symptoms”, Arthur Krigsman et al, Autism Insights, January 2010

... järg

- J.Thomas Curtis kaastöolistega uurisid elavhõbeda ja kaadmiumi toimet isastele uruhirtele ja tulid järeldusele, et raskemetallid võivad põhjustada autismi aju dopamiini funktsiooni mõjutades.

“Chronic metals ingestion by prairie voles produces sex-specific deficits in social behavior:An animal model of autism” J.T.Curtis et al, Behavioural Brain Research, April 2010

Ravivõimaluste otsinguil

- Autismi tekkepõhjuste hulgas on palju erinevaid “kahtlusaluseid” ja neid mõjutades on püütud leida ravimeetodeid

Maailmas on uuritud erinevate ravimeetodite toimet.

- Autismiuringute Instituut (Autism Research Institute, San Diego) on alates 1967 a. kogunud autismiga laste vanemate hinnanguid erinevatele ravimeetoditele, mida nende laste abistamisel on kasutatud. Hinnatud on 84 erinevat meetodit. 25 500 küsimustikule vastanud lapsevanemate hinnangud on järgnevad:

Üle 50% vastajatest on andnud hinnangu
“Seisund on läinud paremaks”:

- Seentevastane preparaat diflucan 53%
- Antipsühhootikum risperidoon 54%
- Toksiinide väljaviimine organismist
(kelatsioon) – 73%
- Sooleensüümid – 57%
- Rasvhapped – 55%
- Toiduallergia ravimine – 62%

... järg

- Hüperbaariline hapnikravi – 52%
- Melatoniin – 63%
- Vitamiin B 12 – 62%
- Spetsiaalsed dieetid:
  - Candida-dieet – 55%
  - Feingoldi dieet – 55%
  - Gluteeni-kaseiinivaba dieet – 65%
  - Spetsiifiline süsivesikute dieet – 66%

“Parent ratings of behavioural effects of biomedical interventions”, Autism Research Institute, Autism Research Review, 34/Feb.2007

Missugused ravimeetodid on Eesti meditsiinisüsteemis kättesaadavad:

- Eestis on kättesaadavad kõik tõenduspõhised ja haigekassa teenuste loetellu kuuluvad ravimeetodid.

Tõenduspõhiseid autismi ravimeetodeid ei ole...

- Ühelgi ravimil ei ole autismi ravi näidustust st. nende kasutamine toimub spetsialisti ja lapsevanema vastutusel.

Mis on meditsiinisüsteemis siiski võimalik:

- Varane diagnostika ning mõnede kaasuvate häirete (näiteks epilepsia) ravi.
- Varane diagnoosi püstitamine võimaldab saada eripedagoogilist abi (enamasti sõltuvalt lapse elukohast)

Missugused valikud on autismiga lapse vanematel?

- Kasutada meditsiini- ja haridussüsteemi võimalusi
- Oodata tõenduspõhiste ravimeetodite väljatöötamist
- Otsida infot igasuguste ravivõimaluste kohta, mida maailmas on uuritud ja autismi ravis positiivsete tulemustega kasutatud

Võimalused koostööks.

- Koostöö eelduseks on vastastikune usaldus, soov teha parim lapse abistamise eesmärgil, informeeritus ravimeetodi sisust ja toimest, võimalikest ebasoovitavatest toimetest
- Kui lapsevanem on otsustanud oma lapse abistamisel kasutada mittetõenduspõhiseid meetodeid, siis peaks tal jääma võimalus koostööks ka meditsiinisüsteemi spetsialistidega.

Kes vastutab?

- Üksi raskete otsuste eest vastutada on kellele tahes raske. Vastutust peab olema võimalik jagada lähedastega, eriti aga spetsialistidega.

Kokkuvõtted.

- Ükski lapsevanem ei unista saada just autismiga lapse vanemaks. Aga paljud on selleks siiski sunnitud. Ilma igasuguste eelnevate teadmisteta ja väljaõppeta tuleb autismiga lapse vanematel igapäevaselt toime tulla lapsega, kelle suhtes on mõnikord spetsialistidegli nõu otsas.

... järg

- Lapsest hoolivad vanemad on valmis oma soove ja vajadusi tahaplaanile jättes tegema kõik võimaliku lapse heaks.
- Tänu vanematele, kes on nõus oma autismiga (või mistahes muu terviseprobleemiga) lapse ravis kasutama positiivseid tulemusi tõotavaid, kuigi mitte veel tõenduspõhiseid meetodeid, sünnivad ajapikku ka tõenduspõhised meetodid.

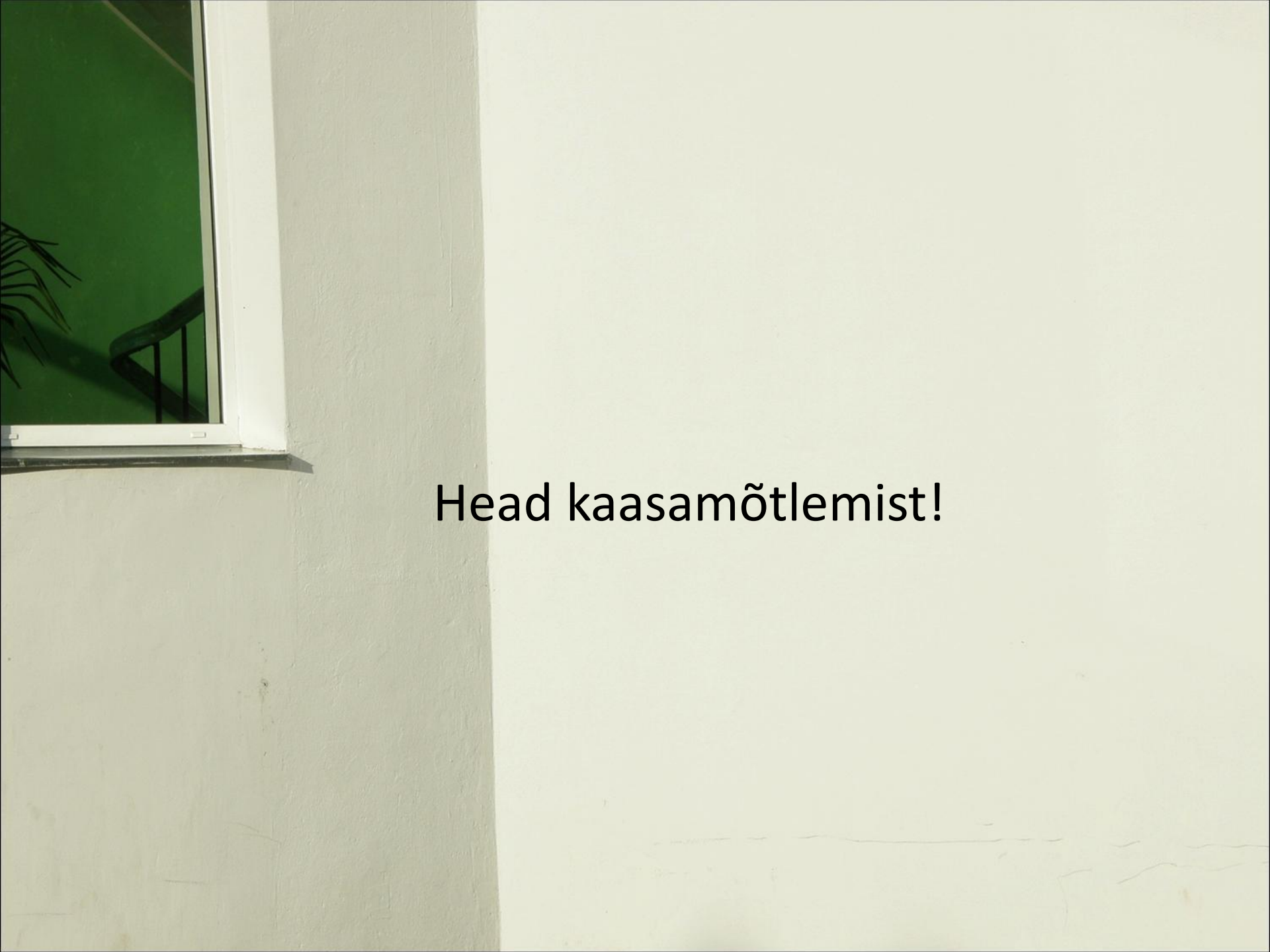

... järg

- Tänu teadlastele, kellel tekivad uued ideed ja teooriad, mida praktikas kontrollida, sünnivad ka uued teadmised haiguste põhjuste ja ravi kohta.

... järg

- Meie kõigi võimalus on olla kursis uute teadmistega; esitada küsimusi ning otsida neile vastuseid; jagada vastutust, mida ühele on liigselt kanda; austada erinevaid seisukohti ja valikuid.
- Autismi kohta saab uusi teadmisi lisaks ka veebilehelt www.autism.com

Head kaasamõtlemist!